

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 14. avgusta 2025 • Leto 35, št. 33



stran 2

24 LET BREZMEJNE UMETNOSTI



DECA Z BARABAŠINOGA BREGA
stran 3



MAČKI NA TRIGLAVI
stran 8



PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

24 LET BREZMEJNE UMETNOSTI

V Monoštru so že 24. leto zapored organizirali mednarodno likovno kolonijo Porabje 2025, ki jo pripravljata Zveza Slovencev na Madžarskem in občina Monošter. Gre za dogodek, ki



Umetniški vodja kolonije Franc Gerič in slikar Endre Göntér

se je skozi leta uveljavil kot pomembno stičišče umetnikov iz različnih držav in likovnih smeri, je za naš časopis povedal umetniški vodja kolonije Franc Gerič, dolgoletni direktor Galerije - Muzeja Lendava.

Umetniki iz treh držav, različni slogi in tehnike

Na letošnji koloniji se je zbralo deset ustvarjalcev iz Madžarske, Slovenije in Španije. Med njimi so bili slikarke, slikarji, kipar in keramik. Srečali smo Endreja Göntérja, Veljka Tomana, Katjo Bednařik Sudec in Ferenc Királyja iz Slovenije, Györgyja Csuto, Ferenc Kovácsa, Anno Luro Palcsa, Robija Schweizerja in Boglárko Mikos z Madžarske, pa tudi Zoltana Fodorja Lengyela iz Španije. Vsak dan so ustvarjali v svojih tehnikah in slogih, kar je dodalo pestrost celotnemu dogajanju. Franc

Gerič je s ponosom izpostavil: »Zelo sem vesel, da je monoštrska likovna kolonija preživela vse izzive preteklih let in da smo na dobri poti, da bo trajala še naprej.«

Ustvarjalnost, skoncentrirana v nekaj dneh

Kolonija je trajala osem dni, vsak umetnik pa je prispeval dve deli – eno za zbirko Zveze Slovencev na Madžarskem in drugo za občino Monošter. V dveh desetletjih in več se je tako nabralo več sto umetnin, ki so jih na razstavah minula leta predstavili tudi v Ljubljani, Budimpešti in Novi Gorici.

Franc Gerič je pojasnil, da je za sodelovanje ključna podpora občine:

»Vsak udeleženec ustvari dve kompoziciji, ena ostane v zbirki za zamejske Slovence, druga pa gre občini, ki sofinancira polovico stroškov.«

Prijateljstva, ki nikoli ne zbledijo

Slikar Endre Göntér iz Slovenije je povedal, da se na koloniji počuti kot doma:

»To so moji ljudje, tukaj sem

se vedno počutil domače. Prijateljstva in sodelovanja, ki so se ustvarila, so zdaj nepogrešljiv del mojega umetniškega sveta.» Začelo pa se je tako, je dodal, da je Feri Gerič pred 24. leti rekel: »Če mi boste stali ob strani ti, kipar Ferenc Király in Dubravko Baumgartner, bomo nekaj začeli v Porabju. In tako se je začelo,» je povedal.

Simetrija na meji

Na tokratni koloniji, je še dodal Göntér, sem začel delati simetrijo dveh slik: »Kot bi zrcalil ljudi na dveh straneh meje. Saj so si ljudje zelo podobni. Ni razlike med njimi, edino meja jih je presekala.«

O svojem ustvarjalnem procesu pa je dodal: »Pred prihodom si vedno naredim načrt, razmislim. Ko se peljem sem iz Murske Sobotice, v glavi sestavljam načrt, kaj bom slikal. In ko pridem, zagledam stare kolege, začutim dobro družbo in posebno vzdušje. Takrat se začne ustvarjanje.»

Navdih mesta in njegove zgodbe

Veljko Toman, ki je letos prvič sodeloval na koloniji, je svojo inspiracijo našel v nekdanji kovinarski tovarni in njenem impozantnem dimniku. Kot je opisal: »Dimnik ni tujek v pokrajini, ampak prijazen del mesta, ki me je navdušil.» O ustvarjalnem procesu pa je razkril: »Pred prihodom si vedno naredim načrt, nato pa me kraj in družba starih prijateljev navdihneta do

eksplozije ustvarjalnosti. Sledi premislek in popravki, a na koncu mora delo ohraniti svežino.«

Porabska legenda o zlatem teletu in osebna sporočila

Katja Bednařik Sudec je svojo sliko posvetila porab-



Umetnik Robi Schweizer ustvarja s keramiko.

skim legendam, materinstvu in simboliki. Slikala je pod prosojno poliesterko tkanino, ki naj predstavlja tančico med zunanjim svetom in intimnostjo. Njena umetniška izhodišča so bila povezana z legendo o zlatem teletu, ki ne pomeni materialnega bogastva, ampak simbolizira osebno rast in iskrenost.

Povedala je: »Legenda o zlatem teletu me je naučila, da pravo bogastvo ni v stvarih, ampak v osebni rasti in iskrenosti. To sporočilo želim prek svojega ustvarjanja prenesti vsem, še posebno hčerki.«

Mladost prinaša svežino

Franc Gerič je izpostavil pomebnost vključevanja mladih umetnikov za prihodnost kolonije. Letos sta sodelovali tudi študentka

Ana Laura Palcsa in dijakinja Boglárka Mikos, ki sta prinesli sveži veter in obeta nadaljevanje tradicije na visoki in kakovostni ravni. »Gledati mlade ustvarjalce, kako vstopajo v ta prostor, je nekaj posebnega. To je zagotovilo, da bo kolonija še živa,« je dejal.

Razstava in strokovni pogled

Razstava del, nastalih na letošnji koloniji, je načrtovana za november v hotelu Lipa v Monoštru, ob njej pa naj bi izšel tudi katalog. Strokovno oceno del bo pripravil umetnostni zgodovinar Mario Berdič iz Maribora.

Več kot le likovna kolonija

Kot je še dodal Gerič, kolonija ni bila le umetniško ustvarjanje, ampak tudi pomembno mednarodno povezovanje. »V skoraj četrto stoletje se je kolonija razvila v projekt, ki povezuje ljudi prek meja. To ni samo ustvarjanje, ampak tudi prijateljstvo in razumevanje med umetniki. In to je nekaj posebnega,« je sklenil.

Vida Toš

Vesna Jakiša iz Ivanovci

Deca z Barabašinoga brega

Vesna Jakiša, stera že duga leta žive v vesnici Ivanovci, je svoja mlašeča leta preživela bliže Porabja, v Markovcaj: »Te san ške mela priimek Abraham. Moj oča, steri je biu

Dragojon in Šanjijon pa sestro Suzano. »Tistoga cajta je na Barabašinon bregi, ge smo živeli, dosta dece bilau. Pomagali smo doma paversko delo obrediti, znali pa smo tudi

Vesna Jakiša je prva štiri leta v osnovno šaulo odila v domanji vesnici, po tistom pa v Šalovce. Furt je rada pesmi recitejrala, pa nej samo tau, tudi sama jih je začnila pisati. (Eno od njih leko preštete na toj strani). Gnesden jih ške furt piše, začnila je pisati tudi prpovejsti. »Čiglij san rada kūjala in se tudi z raužami spravljala, se je v mojon žitki vse obrnilo, tak ka san se te vōzašaulivala za administratorko. Rejsan dobro san se navčila z desetimi prsti pisati na pisalni stroj. Takšoga dela san te nej dobila, zatau san se zaposlila v fabriki Mura,« je raztolmačila sogovornica, stera je v toj nekdešnji velki tekstilni fabriki delala duga leta, prva v Gornji Petrovcaj, sledkar pa v Soboti. V Muri je vsevküper 34. lejt delala.

rike Mura. Malo prva kak je ta firma do konca propadnola,

je ške cuj plačati. In te san šla na zavod, med brezposelne.



Osnovnošolka Vesna, sedi pauleg lerance, prva na pravi strani.

znani šlosar Šanji, je rad odo v Porabje. Gda je bilau prvo srečanji na granici v Čöpincaj je biu on eden o tistih, steri so tau organizeljrali.«

Pri Abrahamovih so meli štiri mlajše, dva pojbiča pa dve diklini. »Mati Emilija ške žive, oča pa je že mrau. Naša držina se je, zvün toga ka je oča šlosar biu, ške s paverskim delom spravljala. Moren tudi tau povedati, ka smo mi katoličani, oča pa je biu evangeličan. In te je bila takša navada, ka je trebelo vsakši večer boga moliti. Ob včeraj so se v šparati tudi krumpči pekli. Med ten ka smo molili, so nan tej krumpči trno fejest dišali. Oča je prišo v ram, on je nej molo, pa je tej krumpče vōzeu, jih doj pokriu, nan pa so med molitvijo fejest dišali. Tak dolgo smo molili, ka so se krumpči dojrazhladili in smo jih te vsi geli,« se ške gnesden rada spominja sogovornica in cujda: »Tau ka je oča biu drüge vōre, je nej nikša nevola bila. Mi smo v Markovcaj, ta smo se preselili iz Šalovec, ge smo v bloki en cajt živeli, redno ojdli v cerkev.« Pri materini držini v Markovcaj, kama so se preselili, si je oča pauleg rama delavnico napravo. Vesna, stera je najstarejša, je gorrasla z bratoma

kakše norosti delati. Pojdje so že te bole tak bili, ka jih je veselilo tisto, ka je moj oča delo



Sogovornica (tretja z leve strani) vküper s svojima bratoma in sestro pa možon in materjov, gda je slavila abrahama.

pa so bole tau gledali. Spaumnim se, ka je pokojni dejdek piciklin küpo, pa bi se oni radi z njim vozili. In so štango prerezali, samo ka je te piciklin vküper spadno.«

Vesna je svoj priimek vöminila pred 41. leti, gda se je oženila. Moža Zoltana je spoznala v erični krčmi Pindža v Gornji Petrovcaj, stera na žalost nega več, tak kak nega tudi več fab-



Vesna Jakiša so pokejpalu tudi novinari novin Jana, gda so bili na obiski v fabriki Mura.

si je delo najšla v Avstriji. »Ge ovači dobro nenski gučin ali gda san se v Feldbach šla pogučavat za službo, san se nej spaumnila rejči kragen, tau znamenüvle golejr. In te san toga človeka prijela za golejr

furt koža srbela, pa komaj po enon cajti so padari gor prišli, ka med kaužo pa čontov luske man. In nej so mele mesta pa me je zatau vse srbelo. Tak ka san ges zdaj že na bioloških vrastvih, stera mi bole poma-



Vesna (najvišiša v zadnjon redi) z mlajšimi iz svoje žlate, na kejpi pa sta tudi obej stari materi.

in pokazala, ka njemi šken povedati. Samo se je zasmejo in pravo, ka aj naj samo zranje priden delat. Bila san zadovoljna, čiglij san se skor 70 kilometrov daleč mogla voziti v eno smer. Ali na žalost po par lejtaj, me je te zaodo beteg in po operaciji san bila eno leto na bolniškon dopusti. Po tiston san te enjala tan delati, tudi zavolo toga ka san mogla v Sloveniji gezero evrov porci-

gajo kak navadna vrastva,« je na konci ške raztolmačila sogovornica, stera ma dva vōzraščeniava sina. Starejši, steri žive v Neradnovcaj, ma čerko Aneno, mlajši, on žive v Gornji Petrovcaj, pa ma dve čerki, Ado in Avo. Vse tri vnükice rade pridejo na obisk k babici.

Silva Eöry
Kejpi osební arhiv
Vesne Jakiša

Ešče gnauk

Ešče gnauk mo ge šau,
šau po poštiji, ta prauti daumi,
pa vōter de praj zdigavo za
menof.

Kauli po vratnicaj,
mo šau ka prlej priden
pa si sejden pod stari bobovec,
ka poglejdnen, če etoga leta
kakša djaboka bau za zimau.

Ftiči do v gaušči spejvali,
takšo znamenje do mi dali,

ka obrnem glavau
pa moje okau
pogledne gor prauti cintori,
ge oča pa mati spita.
Od Marijine cerkve
de se čüjo glas zvona,
cejla ta dolina de puna
zvonenja.

Ešče gnauk mo šau ta gor
domau.

POMEMBNI DNEVI, OBIČAJI IN VEROVANJA V AUGUSTUŠI

Mejsec augustuš je svojo ménje daubo po rimskom cesari Augusti Oktavianusi in ma 31 dnevov. Augustuš je gé čas nauvoga krüja in priprav na

sta cejlo svojo bogastvo stejla dati B. D. Mariji, se je v senjaj skazala Marija pa njima velejla, naj tam data zozidati cerkev, gde de drugi zranjek

žmane. Gratajo kašaste pa vodene. Tak pravijo, ka se je prej Lovrenc počüko v lubenice. Pravijo ešče, ka od toga dneva tadale več ne raste više sadno drejvdje.

Marijin svetek – po porabsko pravimo velka meša (veliki šmaren) je 15. augustuša. Tau je den Marijinoga vnebovzetja, največši Marijin svetek. Vogrski kralj sv. Štefan je na svojoj smrtnoj posteli priporočo svoj rosag v varstvo Device Marije, od tec je ménje za njega Regnum Marianum ali kraljestvo Device Marije. Na té den je dosti praušk v kraje, gde so Marijina svetišča.

20. augustuš je državni svetek na Vogrskom, gnauksvejta je biu tau den nauve ustave (alkotmány), ka so po drugoj bojni komuništarge na ten den vödali ustavo. Po spremembi sistema je tau pá grato den sv. Štefana, prvoga vogrskoga kralja, steri je leta 1000 ustanovo krščansko Madžarsko. Tau je den nauvoga krüja tö, pri svetoj meši se blagoslovi krü, steroga so spekli že iz nauve pšenice.

24. augustuš je den sv. Bertalana (Bartolomeja ali Jerneja), steri je biu eden od dvanajset apostolov, biu je patron nasadov, gradcov pa vinogradov. Po ljudskom vörvanji té den pomeni, ka se leto (poletje) pomalek skonča, pride gesen. Dnevi so že kračeši gratali. Začne se trgatev, zemlo pripravljajo za gesenska dela.

Margit Čuk



Bazilika Marije Snežne v Rimi

gesensko delo. Inda so pavridino (ajdo) in repo sejali v tisto zemlo, gé so poželi pšenico. Staro prekmursko pa porabsko ménje augustuša je mešnjek, staro vogrsko ménje pa »kisasszony hava«.

Nauvi pejnez na Vogrskom so uvedli 1. augustuša 1946, steroma so dali ménje forint. Forint je prišo namesto hiperinflacijskoga pengöna. Eške gnes nücamo té pejnez.

Bitka pri Monoštri (szentgotthárdi csata) med Törki pa krščanjškimi sodaki se je odvijala 1. augustuša v dolini reke Rabe pri Maudincaj. Od leta 2003 se vsakšo leto spominajo na zmago nad Törki s kulturnimi pa športnimi programi, steri držijo več dni.

Domonkoša den svetimo 4. augustuša. Po ljudskom vörvanji, če na te den dež dé, de zima süja, če je na té den vraučé, de mrzla zima gé.

Den Marije Snežne (Havas Boldogasszony) svetimo 5. augustuša. Po legendi iz 14. stoletja je sama Devica Marija povedala, gde naj bauanjena cerkev v Rimi. Patriciju Janezi pa njegovji ženi, steriva

zemlau pokrivo snejg. Gnake senje je emo tisto nauč papež tö. Pa če je rejsan biu 5. augustuš eden najbolje vrauč den v leti, je tisti zranjek spadno snejg. Na tistom mesti so



Sveti Jernej, patron nasadov, gradcov pa vinogradov

zozidali cerkev, stera se zové bazilika Marije Snežne ali po talanjško Santa Maria Maggiore.

Lovrenc ma svoj den 10. augustuša. Po ljudskom prepričanji so od toga dneva naprej prej lubenice (görögdiinnye) več nej tak dobre, nej tak

Pod Srebrnim brejgom ...

... eške dugo nede nauvi helikopterov za hitro medicinsko pomauč. Tak vse vküper vögleda. Tau pa samo zatoga volo, ka znauva se je politični špilaraj začno. Dvej stranki (párt) iz opozicije pripovejdeta, kak vse vküper zavole transparentno vö ne gleda. Ka tau znamenüje? Samo tau, ka aj bi se nej vse vedlo, kelko kaj košta, ka se za te pejneze na konci dobi. Stare naute se poslušajo. V te naute se je znauva solo spejvanje nut zmejšalo. Ministra za policijo že tretjo paut z interpelacijo postrašüjejo. Njemi zato nikšnoga straja nej trbej meti, kak de tadale minister ostano. V parlamenti opozicija zagnauk eške telko glasov nema, ka bi se takše zgodilo. Je pa istina tau, kak se po stari receptaj proba rüšiti zavüpanje v lidi, steri na političnom vრიი stodjijo.

Vse tau se v tom časi dogaja, gda nisterni na vრიი viski plamin ne morejo priti. Ali se zmantrajo, nemajo za tau dobre



Benjamin Šeško je 22 lejt star pa že puno vsega se njemi je spunilo. Tak je tau šlau; 16 lejt star je v Austrijo odišo brsat, Pet lejt po tejm je v nemško Bundesliga prišo, ka de zdaj engliška liga Championship za pet lejt njegovji daum gratala. Foto nam tüdi od toga pripovejda, kak visko Šeško leko skauči.

bakanče pa eške kaj drugoga s seuv, zatok do nesreč pride. V zadnji dnevaj so ekipe s helikopterom znauva rekorde gor postavljale. V enom kedni so štirinajstkrat šli v gore rešavat. Biu je den, ka so šestkrat mogli po lidi iti, steri so spadnoli, se spoškali ali so pa brezi mauči ostanoli. Za tri plamince je pomauči nej bilau več. Tau od toga pripovejda, kak bi več helikopterov z ekipami trbelo. Ekipe, stere zadnje dneve lidi rešavajo, so včasik do kraja zmantrane.

Zmantrau je, pošteno je lidi v športi zmantrau. Skur cejli mejsec se je čakalo, kama pa za kelko milijonk de odišo. Ja, Benjamin Šeško je dugo nej povedo, kama ške iti labdo brsat, s sterim klubom bi se pogaudo. Vnaugi so ga škelo meti, ka za nji bi gole davu, tak kak ji zna davati. Dva engliškiva kluba bi pošteno plačala. Zaprav, bi telko plačala, kelko za njega klub Red Bull Leipzig ške meti. Zdej je dun vöprišlo, ka nede v Newcastle United šau. Eden drugi United je odabrau. Za menjšo plačo ga je Manchester United küpo. Nin kaulak 85 milijonk evronov so za njega dali. Šeško pa de na keden »samo« 185 gezero evronov zaslüžo. Polonje menje de dobivo, kak najbule plačani v klubi prislüži.

Engliške novine pa po staroj šegi že od njegovje deklina Anite na velke pišejo. Vö iz svoje kauže ne morejo, gda se iz velke zvezda eške vekša narodi.

Srebrni brejg bi nej škeu višiši biti. Zakoga volo? Ka na njem ne bi do takši nesreč prišlo, kak se zadnje čase v slovenski plaminaj pa goraj godijo.

Miki Roš

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 16. številki Porabja, stera je vöprišla 10. avgusta 1995, je Francek Mukič pod naslovom TROJKA ZA (KOALICIJSKO) DVOJKO etak zapiso:

»Po enem letu smo spet pametnejši za spoznanje: iz nič(a) ne bo nič. Iz nič(a) ne moreš narediti nič. Po domače, če je neka država v pravi kaši, ni stranke in politikov, ki bi lahko v kratkem času dosegli vidne uspehe, ki bi se realizirali v spektakularnem izboljšanju življenjskega standarda glasovalcev. Paradigma je preprosta. Tisti v opoziciji menijo, da je vsakokratna vlada ali vladna koalicija nesposobna, amaterska, skorrumpirana, nedemokratična itd. Oni so - na srečo - budni, humani, demokratični, pametni, pazijo na ustavnost, so brez dlake na jeziku, lepi itd. In v kolikor bi oni prišli na oblast, bi volilci videli hudiča, kako se v nekaj mesecih naredi red, se odpravijo napake, se bo začela razvijati država, dvigati življenjska raven. Skratka, bo nastala dežela, v kateri se bosta cedila med in mleko. Človeku se kar cedijo sline, ljudje pa spet nasedejo, saj šele gre za druge demokratične volitve in prva garnitura (Antalova) je precej pogorela. Iz situacije tako rekoč logično sledi, da bo naslednja boljša, saj se ne bo toliko ukvarjala s politikot kot njena predhodnica, ampak veliko bolj z gospodarstvom. Ne bo podžigala nacionalizma, ampak bo podžigala inflacijo itd.

Lanskoletna uradna inflacija (18-odstotna) se je povečala (30-odstotna), zunanjetrgovinska bilanca se je še bolj poslabšala, proračunskega primanjkljaja niso bili sposobni obrzdati. Realna vrednost plač katastrofalno upada, gospodarski pogoji poslovanja se stalno spreminjajo. Podjetniki pravijo, da v tako nestabilni gospodarski klimi sploh ni mogoče načrtovati. In potem še sploh nismo govorili o visokih obrestih (nad 30 odstotkov) posojil, ki naj bi bila na voljo podjetnikom, ki pa da niti nimajo najmanjše šanse, da bi ob legalnem po-

slovanju taka posojila lahko vrnila. Če pa se zatečejo k nelegalnim sredstvom - kar se neredko tudi dogaja -, potem pa se vedno bolj razraščata korupcija itd.

Zgoraj zapisano največkrat, ponavljajo predstavniki opozicijskih strank. Te ugotovitve v glavnem tudi držijo, čeprav je vladna koalicija seveda popolnoma drugačnega mnenja - veliko boljšega - o svojem delovanju. Pretežni del javnosti pa meni socialistično-liberalna vlada

ja. V redu, so rekli socialisti po devetih mesecih, potem pa bomo od zdaj naprej kapitalisti. Kljub temu da smo obljubili, da bomo socialisti (bomo veliko bolj zastopali interese delovnih ljudi, izobraženstva itd., medtem ko se zdaj godi ravno obratno.). Cest la vie.

Madžarski socialisti torej po novem gradijo gnili kapitalizem. Strankarsko kolikor toliko neodvisni politologi pravijo, da bi vladino delovanje v zadnjih nekaj mesecih ocenili s slabo trojko. (Opozicija seveda pravi, da je vlada na izpitu padla.) Slaba trojka sicer ni najslabša ocena. No, tudi najboljše ni. Bolj uspešni učenci, odličnjaki, bi prav gotovo dosegli boljše rezultate. In če sploh ni odličnjakov v razredu? Potem nas naj veseli, da - kot nekoliko grobijanski madžarski pregovor pravi: Iz dreka se ne da gradu sezidati?!«

MOJA MAMA JE NAJBOLJŠA IN ..., je biu naslov intervjuja, steroga je napravila



v prvih devetih mesecih ni počela nič drugega, kot da je iskala svoje mesto. Tudi zarodek rabi devet mesecev, preden se rodi kot otrok. Tudi madžarska vlada je rabila toliko časa, da se je sploh rodila. Osnovna dilema je verjetno bila v tem, da bi socialisti radi bili socialisti v tem smislu, da bi naprej velikopotezno delili socialni denar in bi državljani živeli v relativni blaginji in bi se socialistom pri naslednjih volitvah svojimi s glasovi oddolžili. Edina moteča stvar je, da ni denarja. Tako zelo ga primanjkuje, da se celo odzema od sociale, ne da bi dvigali njej namenjeni delež. Materialna sredstva bi najprej morali ustvariti. Po vrhu s krutimi, skorajda s kapitalističnimi metodami iz 19. stolet-

Klara Fodor. Ona je v Soboti na Gorenjom Seniki gorziskala Djančino držino, vertinjo Marijo, verta Djaužija pa sina Šandora:

»Marija, kak sta leko tak mladiva že takšen lejpi ram postavila? Ali sta kakšno pomauč dobila?

»1980. leta sva se oženila. Sedem lejt sam sneja bila. Po tistim sva začnila zidati. Moram prajti, ka sva težko gorzozidala. Stari ške so naja pomagali z gestim pa pitim, pejnaza sva pa nej dobila, nej od enoga, nej od drügoga. Dapa zatok sva - vala baugi - gor dala zozidati.«

Sploj lejpa je kuča znautra tü. Lejpe veltje prostore pa pohišstvo (bútor) mata. Vüva sta za tau preveč dosta mogla delati, ka nej?

»Müva sva obadva v fabriki delala v

trij izmenaj. Dobro sva slüžila, leko povejm, ka telko, kak zdaj. Cejne so pa dosta menkše bile kak gnesden. Dapa zatok sva fejs mogla šparati. Pohišstvo sva si pa že prvin küpila. No, zdaj sva küpila nauve omare.«
Dja te že več lejt poznam s šaule. Leko povejm, ka je gorenjeseniška šaula srečna, ka takšno flajsno pa skrbno čistilko ma. Furt si dobre vole. Delaš v slüžbi, doma vse tak vredi maš, kak karta, maš gazdijo, družino. Dobro tjöjaš pa pečeš. Kak tau vse leko zalandolejš?

»Ge sam tau tak včena. Mi smo tak gorrasli, ka smo vsefale mogli delati, s krmo, na mezevej pa doma vse, nej. Tau je tak v meni, ka morem furt delati. V fabriki sam na dvajsti automatski mašinaj mogla delati, pa je vse šlau.«

Pa ti včiš svojoga sina na delo?

»Ge mojoga sina tü tak včim, aj vrli baude, aj vse zna. Gda sam nej doma, te ma povejm, aj posaudo zaparé, drva nanosi pa obredi. Včasim je tak gé, ka ma gor trbej zaprati. Dapa vsikdar ma moram povedati pa ga fcuj trucati k deli, ka sam od seba ne pride gor, ka bi zdaj tau ali tisto trbelo narediti. Ka ma povejm, tisto on vse bauga. Tü v cerkvi dvori pri meši. Vsakši mi guči, kak je prej tam vrli. Ovak je zatok fejs lagvi.«

V šauli smo se pripravljali s spisom na materni den. Mlajša sam pitala, ka mislijo o svoji materi. Tvoj sin je pravo: »Moja mama je najbaugša pa najlepša na cejlom svej ti.« S tejm je meni (pa drügi mlajšom) vse povedo, ka čüti od tebe.

»Ge tak vidim, ka je on fejs za naja. Sploj naja rad ma. Gda kam odide z dauma, nama vsikdar večkrat dava zbaugom, naja vse dolpoboža pa tak malo ma skunze vöpridejo. Gda domau pride, te nama vsikdar neka prinese. Zdaj vleti je tü biu v Sloveniji v bralnom tabori. Kumaj je nut staupo, je že torbo opiro, naja pozdravo s kavo pa pijačo. Eške nama je v posteli prpovejdo, kak strašno dobro je bilau, gde je ojdo, ka vse je vido.««

Vküppobrala Silva Eöry

OD SLOVENIJE ...

Dve leti po katastrofalnih poplavalah veliko narejenega, a dela še ni konec

Minevata dve leti od najhujših poplav v zgodovini Slovenije, ki so avgusta 2023 prizadele kar dve tretjini države oziroma 183 občin. V ujmi je življenje izgubilo sedem ljudi, okoli 650 jih je bilo razseljenih, uničenih pa skoraj 40 domov. Poplave, ki so s seboj odnašale mostove, hiše in drugo premoženje, so najhujše posledice pustile na Koroškem, v Savinjski dolini, na Gorenjskem in v osrednji Sloveniji. Skupna škoda je bila ocenjena na tri milijarde evrov. Do zdaj je država za obnovo namenila več kot 1,18 milijarde, do leta 2028 pa naj bi sledilo še dodatnih 2,5 milijarde evrov.

Obnovitvena dela potekajo na več ravneh: od izplačila odškodnin in preselitve prebivalcev do obnove infrastrukture, vodotokov in pomoči kmetom ter podjetjem. Vlada je za več kot 340 domov, ki niso več varni za bivanje, izdala odločbo o odstranitvi. Večina prebivalcev se je odločila za denarno nadomestilo in samostojno gradnjo novega doma. Občine so v ta namen že sprejele nove prostorske akte. Pristojni poudarjajo, da je bilo veliko narejenega, vendar pa glavna zahtevnejših projektov šele prihaja. V prihodnjih treh letih se bodo posvetili predvsem sanaciji plazov in vodotokov ter iskanju dolgoročnih rešitev za večjo odpornost na podnebne spremembe.

Začetek šolskega leta za marsikatero družino velik finančni zalogaj

Začetek novega šolskega leta številnim družinam predstavlja resno finančno breme. Stroški šolskih potrebščin se hitro povzpnejo čez 100 evrov, ne da bi prišteli še šolsko torbo, ki lahko stane tudi do 250 evrov. Posebno visoki so stroški delovnih zvezkov, posamezni lahko stane tudi 30 evrov.

Družinam v stiski zato že tradicionalno pomagajo številne dobrodelne organizacije. Karitas poroča, da pomoč pri nakupu potrebščin letos potrebuje okoli 14.000 otrok. Čeprav so učbeniki in delovni zvezki za prvo triado brezplačni, večji stroški nastanejo za starejše učence in dijake. Pomembno vlogo pri izbiri učnega gradiva imajo šole same, kar pomeni, da se cene razlikujejo tudi od razreda do razreda.

Molite (pá), bratje!

Bojan Zadavec, šteri je doma z Lipe z dolinskoga (markastoga) kraja Prekmörja, je pá objavo eno staro, indasvejta trno znano prekmörsko knigo.

Bojan je inda vödau faksimile molitvenik Mikloša Küzmiča *Kniga molitvena*, štero so odprvin 1783 štampali pa je bila do 1943 sedemdvajstokrat poštampana, zatok dosta takšij knjig lejko najdemo pri katoličanskij držinaj v Prekmörji pa Porabji.

Pouleg Küzmičovoga molitvenika je Bojan v istom leti objavo faksimile šaulske biblije Petra Kolara (biu je z Ratkovec, služo pa je kak plebanuš v Böltincaj), štera nosi naslov *Mála biblia z-kejpami* (1898). Naši porabski Slovenci na Vogrskom so radi kipüvali bejdvej knigi, a najbole se jim je vidla Kolarova šolska biblija, kà ta kniga nüca takše (vogrskje) litere, štere gnes itak poznajo porabski Slovenci, pouleg toga je gezik tuj fejst blüzi k gnešnjomi prekmörskomi geziki pa njegovomi porabskomi guči, zatok jo je ležej šteti.

Bojan Zadavec je zdaj vödau takšo knigo, štera je tuj v prekmörščini napisana, ali nüca slovenske litere. Napisana pa je v tak okovanom, lejpom prekmörskom geziki, ka ga je sama radost šteti. Té gezik pa bi brez žmečave lejko razmili prekmörski rojaki tuj, šteri so se v guči že bliže cuj znajšli k kniževnoj slovenščini.

Katoličanski molitvenik *Molite, bratje!* je majstersko delo Jožefa Sakoviča, šteri je pokapan na cintori na Dolenjom Seniki. Sakovič je biu za prekmörski gezik, kak Jožef Klekl st. pa Ivan Baša, zatok ga je tuj predlago naprej nücati v šaulaj v Jugoslaviji. Mariborska püšpekija

pa je vsakše fele formo kniževni slovenski gezik ščela razširiti v šaulaj, sčasoma pa je Sakovič raj odišo z Prekmörja v Porabje, gé je leta 1930 mrau.

Molitvenik *Molite, bratje!* je prvin vöšau leta 1929. Prvo knigo je napiso mladi salezijanec Jožef Radoha



(biu je z Nedelice z Markastoga). Samo Radoha je biu že navajeni gunčati pa pisati v kniževnoj slovenščini pa je nej tak dobro pozno prekmörskoga kniževnoga gezika. Prekmörščina je v njegvoj knigi z 1929 ešče preveč mejšana, zatok je Sakovič nej biu zadovolen ž njauv. Etak je piso v enom pismi: »*Ki šče naš jezic znati, tisti mora slovenskoga pismenoga i horvackoga tüdi znati, samo tak je mogoči prave oblike našega jezika odločiti. Gospod Radoha znajo slovenski pismeni jezic, drügo nikaj. Zato pa ne vejo razločiti našega jezika od slovenskoga pismenoga jezika, nego oba vküp mešajo.*« Radoha v svojoj knigi tak piše očanaš, kak v kniževnoj slovenščini (piše *posvečeno bodi Ime*

tvoje, zgodi volja Tvoja). Sakovič je pravo, ka tau je nemškutarija, hrvaški pa prekmörski *sveti se Ime tvoje, bojdi vola tvoja* zrcalita pravi, stari slovanski očanaš.

Sakovič je vöpopravo Radohove falinge v knigi, štera je bila napisana v drügom reprinti v pravoj prekmörščini, istina, je biu té gezik itak novejši. Dapa ranč za toga volo je zdaj tak razumlivi gnešnjim govorcom v Prekmörji tuj.

Drüga kniga je vöšla v leti Sakovičove smrti. Ešče so jo vödali otretjin tuj leta 1936. Püšpekija v Maribori jo je namenila (szán) samo starejšim Prekmörcom pa Porabcom, šteri so itak nej znali gučati v kniževnoj slovenščini. Dapa je prekmörška mladina tuj rada küpila pa štejla *Molite, bratje!* Privrženi je biu skur vsakši človek k domanjorej pa gnes so itak ponosni na prekmörščino.

Faksimile, štere je Bojan Zadavec vödau, sledijo verziji z 1930, štero je Sakovič vöpopravo v čisto prekmörščino.

Stare knige molitvenika *Molite, bratje!* itak lejko najdemo pri par porabskij držinaj tuj kak *Molitveno knigo*, kà so uni tuj küpili prekmörške knige, štere so bile štampane v staroj Jugoslaviji.

Važno je, ka naj v našom geziki pišemo nauve knige, etak lejko očuvamo rejč pa gezikovno zavest (nyelvi öntudat), zednin predstavimo mauč našoga domanjoga gezika. Ranč tak je važno vödati stare knige, naj pokažemo, ka je naša kniževnost nej gnesden gratala, liki je stara pa ma bogato tradicijo. Sakoviča *Molite, bratje!* svedoči, ka ka je pomejnila že indasvejta prekmörščina govorcom, šteri so je nej ščeli zapistiti.

Akoš Anton Dončec

IZ NAŠE KÜNJE: LIMONIN KOLAČ

Kak dejte sam nej mejla rada limoninih stvari. Napolitanke, sladoled pa pogače z limonino kremo so za mene nigdar nej bile izbira.

Ali kak pravijo, vse se spreminja - tüdi ges.

Zadnja lejta mi limonine stvari pašejo bole kak čokolada. Tortice, keksi, tü pa tam celau kakši limonin cukur, limonada, palačinke z limoninim sokom pa cukrom – tau je zdaj skaus prvo na moji listi, ka mo si naraučila, če idemo s pajdaši v kakšo gostilno.

Sestavine:

- 200 g gladke mele
- 1 pecilni prašek
- 1/4 žličke soli
- 140 g cukra
- 1 vanili cukur
- 3 dajca
- 100 ml olja
- 100 ml grškoga jogurta (ali vrnjoga mlejka)
- sok 1 velke limone (pribl. 3–4 žlice)
- naribana lupinica 2 bio limon

te s peko paperom (ges sam delala v pleji 10 x 20 cm, lejko delate tüdi v modeli za torto premera nendri 20 cm).

3. V eni sklejci zmešajte melo, pecilnoga pa sau.

4. V malo vekši sklejci stejajte dajca nendri 2–3 minute, ka gratajo fajn penasta. Dodajte oli, jogurt, limonin sok, naribano lupinico pa vanili. Dobro premešajte.

5. Süje sestavine postopoma cuj zmešajte v mokre (lahko z metlico, pa nej preveč, samo telko, ka se nede več vidlo mele).

6. Maso vlejte v plej pa malo poravnajte.

7. Peče 40–45 minut (ali pa napravite probo z zobotrebcom (fogpiszkáló), šteri more priti vö čisti, gda ga piknete v testo). Če prehitro zgoraj gračüvle rjavo, pokrijte po 30 minutaj s folijo.

8. Kolač 10 minut ladite v pleji, te pa ga date vö na rešetko.

9. Gda se oladi, pripravite glazuro (po želji). Cukur v praji zmešajte z limoninim sokom, da dobite gausti preliv, šteroga polijete po kolači.



In zdaj se mi je že par dni, ka odim v hladilnik po stvari, par limon smejalo s police. Lejko sam jih čüla, kak so mi šugtivale: ponücaj nas!

In gnes mi je prišo pod roke te recept. Gli za mene – sveži, lejki za napraviti in v njem še limone.

No, pa se ga dajmo lautiti.

Po želji za glazuro:

- 100 g cukra v praji
- 1,5–2 žlici limoninoga soka

Postopek:

1. Pečico segrejte na 175 °C (ventilacijsko na 160 °C).

2. Plej namažite z malo olja pa obložite

Pecivo je rahlo in žmajno, zato vörvlem, ka de ga hitro sfalilo. Pa nika nej. Z njim je tak malo dela, ka vam nede žmetno šče eno rundo spečti.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

... DO MADŽARSKE

Povpraševanje po rabljenih nepremičninah naraslo

Med 28. julijem in 3. avgustom je povpraševanje po rabljenih stanovanjih in hišah za 54 odstotkov presešlo raven na koncu junija, to je pred objavo

3-odstotnega posojilnega programa, je izjavil ekspert spletne strani ingatlan.hu (nepremičnine.hu). V budapeštanskih okrožjih je največje zanimanje za stanovanja med 40 in 80 kvadratnimi metri ter za garsonjere pod 40 kvadratnimi metri. Povpraševanje po omenjenih stanovanjih se je v zadnjem tednu julija povečalo za 65 odstotkov. V manjših mestih znatno narašča priljubljenost ne le stanovanj, ampak tudi hiš z vrtom. Interes za hiše od 80 do 120 kvadratnih metrov velikosti je v zadnjem tednu julija narasel za 59 odstotkov. Tudi po vaseh prevladuje ta vrsta hiš: največje zanimanje je za hiše velikosti od 80 do 119 kvadratnih metrov, kjer je povpraševanje presešlo junjsko raven za 45 odstotkov.

V Miskolcu prijeli enega najbolj iskanih zločincev v Evropi

Dve leti se je skrival po Evropi, več držav ga je iskalo, njegov beg se je končal v Miskolcu. Ujeli so 49-letnega Poljaka, ki so ga iskali zaradi spolnega nasilja in premoženjskih kaznivih dejanj. Osumljenca, ki ga je iskal tudi Evropol, so prijeli v središču Miskolca kot rezultat sodelovanja več evropskih policijskih organov. Proti njemu sta bili izdani dva naloga za prijetje. Slovenski organi pregona so ga preganjali zaradi spolnega nasilja, medtem ko ga je poljska policija iskala zaradi premoženjskih kaznivih dejanj. Akcija miskolskih policistov je 4. avgusta končno uspela, moškega so opazili v središču mesta, nato pa ga hitro prijeli. Sodne oblasti so naslednji dan, 5. avgusta, odredile njegovo aretacijo. O izročitvi slovenskim oblastem bo odločeno kasneje.

MALO ZA SMEJ

1.

Karči v gostilni že cejlo večnost čaka na gesti.

»Kelnar, prinesite mi paper pa klabajs!« se zdere.

»Ka te pa s tem?« pita kelnar.

»Glede na tau, kak ste hitri, bi rad svoje gesti v testamenti deci zapüsto!«

2.

Karči na parkingplaci pisti avto pa na njega zakeli paper:

»Ne vlamlajte, ka v avtoji nemam avtoradia!«

Gda pride nazaj, avtoja nindri nega, naklaj pa listek:

»Ne sekejraj se, vej ga mi zmontejramo!«

3.

Mali Karči se z biciklinom pripela okauli kuče pa kriči:

»Mama, gledni, brez naug!«

Pa prileti drugič.

»Mama, gledni, brez rauk!«

Pa prileti tretjič.

»Mama, gledni, brez zaub!«

4.

Pavarkinja pita sina:

»Ka je pravo oča, gda je v gnojšnico spadno?«

»Naj preklinjanje vöpistim?«

»Ja, seveda!«

»Te pa nika nej pravo.«

Simona Rituper

MAČKI NA TRIGLAVI

Stati na vreki Triglava, vreki Slovenije je taši občutek, ka ne moreš taprajti, moraš ga gnauk čütiti, sploj pa te,



če si Slovenec. Nej zaman pravijo, ka nej je pravi Slovenec tisti, steri je še nej biu na vreki Triglava. Porabski Slovenci tau leto že trinajstič so se napautili, da bi osvojili najvišeši vrek, steri je simbol Slovenije pa simbol sloven-



stva. V plani smo tak meli, da bi nas vsevküp devet štartalo 25. julija in drugi den bi prišli do vreka. Samo zavolo vremena, zavolo naviht smo datum mogli spremeniti na avgust. Zavolo toga nas je od devet samo sedem ostalo, drügi so se že zavolo službe nej mogli pridružiti. Nauvi datum je 6., 7., 8. avgust biu, srejsda, četrtek pa petek, zato

ka za vikend smo nej dobili prenočišča na Kredarici. Pa nej samo na Kredarici, vsi planinski domi so bili puni, tak ka veliko srečo smo meli, ka je bilau še sedem postelj prazni. Nej se je štelo tau tō nej, ka z dvajsti drugimi smo spali v ednom prostori (skupna ležišča), važno je bilau, ka mamostrejo više glave. Četrtek, 6. avgusta smo štartali od doma pa smo se pelali cejlak do Bleda, gde

smo prespali, tak smo si mislili, v petek že rano, v petoj vōri leko štartamo. Depa leko povejm, nej smo bili rani, vejn zato, ka prejšnji večer se nam nikak nej dalo spat titi. Sprvoga smo se po Bledi sprehajali, sledkar

smo pa vino koštavali, naj se malo pomirimo pred potjavu. Med koštavanjom vina je prišla ideja za nauvo ime naše sekcije, stera vsigdar landriva po svejti, ka potepuške mačke (kóbormacsakák). Vajn zavolo toga, ka smo si dosta brodili, zaranka smo malo drveno stanili, takšni smo bili kak drveni mački. Depa tau je nej dugo

držalo, sedem drveni mačk je z velikimi stopaji začnilo paut proto Triglava. Kak je čas üšo, kak je vsigdar bola toplo bilau, kak smo več kilomejtrov meli v nogaj, tak so naši stopaji vsigdar bola kračaši bili. Do Kredarice človek eno vekšo pa eno menšo kalvarijo mora zopodti, prva je težka, druga pa še žmetnejša, depa tū je že tak vseedno, vsikši stopaj je taši, kak če bi stau kil vlekli za seuv. Zavolo toga smo že malo kesno prišli na Kredarico pa naš načrt, ka bi še zraven do vreka šli, že nej bilau mogauče izvesti, pa vejn vole tō nej bilau. Kalvarije so zato dobre, ka človek svoje greje malo dolazaslüži. Najbola pa zato, ka spoznaš sam sebe, spoznaš svoje meje. Če napraviš tau paut, trši grataš kak psihično tak fizično, tak smo bili mi tō. Na Kredarici smo podjeli mesne makarone pa kak mali mlajši smo šli spat, nikoga nej brigalo, ka smo nej sami, ka paulak tebe tihinci ležijo, važno je bilau, ka ležiš.

V petek zazranka v šestoj



vōri smo stanili, leko povejm, ka ranč tak ali še bola

drveno kak prejšnji den. Vrek Triglava je že zlato svejto v sonci, tak ka dobro smo



vidli, kama nam trbej pridti. Trüdni, zmantrani smo bili, depa nikoma nej prišlo na



misli, ka bi pravo, ka nede, samo ena planinka je ostala na Kredarici, stera je s kolenom mejla probleme.

V sedmoj vōri smo štartali pa že od spodkar se je vidlo, ka puno lüstva baude pa od tauga paut še bola žmetna pa nevarna grata. Leko povejm, ka tau me je fejskrbelo, depa bili smo pripravleni, vsikši je emo čelado pa set za ferato. Še prvin kak bi štartali, smo se pogučali, kak mo šli, kak mo se ve-

zali, ka trbej delati, naj vsi zdravo nazaj dola pridemo. Vsi, steri so zraven bili, so se

držali toga, pomalek, depa vsigdar varni smo bili na skalaj, vsigdar smo enotni

bili, vsigdar smo pomagali eden drugoma.

Na vreki je veliko doživetje bilo, edni so se veselili, drugi malo djaukali, tretji so pa samo gledali, nej so vōrvali, ka smo naredli. Depa tau, kak pravijo, je velka istina, ka tau je še samo polonje poti, te smo prišli do vreka, če nazaj dola tō vsi zdravi pridemo. Pa mi smo prišli, veselo, že brez treme, pokazali smo, ka mi Porabski Slovenci smo tō pravi Slovenci. Edni so veliko breme nesli s seuv, pa nej na plečaj, sterga so tam njali na Triglavi, drügi so s Triglava, z vreka prinesli nika zase, ka njim fejs prav pride spodkar v dolini.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Kak smo nazadnje pisali, rusoška Rdeča armada je 3. aprila 1945 oslobaudila Soboto pa tadale v Austrijo šla. V bojni brezi propagande je nej

Soboto tüdi NKVD prišla. Te litere so duga, duga lejta vsi s strajom vöppedali. Ta organizacija, stera je kontrolo nad lidami mejla, je do lake-

vodej je nej mogauče bilau plavati. Eške gnes se guči, ka Mura je krvava tekla.

Numere nam pripovedjajo, ka 249 sodakov za nepoznani vala, 272 ji je poznani. Gnes se popularno rusoški sadacke povej. Depa v Rdeči armadi so zvün Rusov bili eške Ukrajinci, Belorusi, Polacke pa sodaki iz drugi narodov, steri so za granicami Sovjetske zveze živeli. Vsi tej so pod komando generala Mihaila Nikolajeviča Šarohina bili.

Eške za časa bitja pa po njem je trbelo za ranjene skrb meti, mrtve pokapati. Oficere so v Soboti skrak grada v parki pokapali, tiste prausne pa skrak katoliške cerkve so za eden čas pokopali. Grad v vesi Grad (v tistom časi Gornja Lendava) je tüdi sodačija eden čas prejk mejla. V njem so rusoški sodaki živeli pa tüdi špital so tam meli. Kelko je poznano, so tam tüdi žmetne operacije delali. Noge pa roke so ranjenim vkraj rezali. Ranjeni so eške po tejm tam ostanili, gda je armada že tadale prejk v Austrijo šla. Vsi sodacke Rdeče armade, ka so v krajini preminauli so od leta 1962 na enom mestu pokopani. Na soboškom cinotori so svoj večer mer najšli.

8. aprila se že neka nauvoga začne. Pomalek tak sodačko pa civilno komando domanji lidge začnejo prejk gemati. Eške itak pa so v krajini »rdeči« sodacke, vse bole pa tö slovenski sodacke rdeči morali biti. Gvüšno, ka v tistom časi od bratov sovjetov se guči. Tito pa Stalin sta eške vküper držala. Kak se je gučalo, Jugoslavija pa Sovjetska zveza sta si kak brata bila. Toj »žlati« je naka takšnoga trbelo naprajti, ka

de za vse čase stalau. Neka trbej zozidati, ka de se na daleč leko vidlo. Nej dugo trbelo, od velkoga spomenika so začnili broditi. Plane za

prejk reke Mure Prekmurje ali tüdi slovenska Siberija gé. Depa vnaugi velki kulturni delavci so bili k tomi kcuj pozvani; Ferdo Kozak, Oton Zupančič, Fran Albreht, Božidar Jakac, general Lado Ambrožič ranč tak. Brata Boris pa Zdenko Kalin sta 2,4 mejtere viske skulpture rusoškoga sodaka pa slovenskoga partizana naprajla. Cejlo kontorolo zidarije je arhitekt Feri Novak prejk emo. Rejsan je brž šlau, ka že 12. augusta na 9. vöro se je velki miting začno, spomenik je »prejkdani« biu.



General Šarohin je komandant 57. armade biu. Prejk Vogrske je na Hrvaško pa Slovenijo prišo, ka bi tadale v Austrijo šau. Pred tem so njegovi sodaki v velki bitjaj Nemce pred seuv tirali.

njega je ukrajinski sodački arhitekt Jurij Arončik naredo. 24. maja se je z delom začnilo. Gda komanda vala, vse se mora brž zgotoviti.

(Kejp na 1. strani: Na fotografiji se lepau leko vidi, kak so grobi oficierov Rdeče armade skrak grada v Soboti vögledali. Nejsa je



Tau vilo je trno bogatomi koršmiti (tijarc) Šerbeci leta 1938 arhitekt Feri Novak naredo. Kak povejdano, lidge iz NKVD so v njoj »delali«.

šlau. Ka bi vse vküper bole »domanje« vögledalo, je vsigdar v ves ali varaš ena ženska najbolje naprej šla. Ela Ulrih Letonja si je partizansko méne Atena kcuj dala.

tov krvave roke mejla. NKVD si je za svoj sedež Šerbecovo vilo vzela.

Za krajino so vnaugi rusoški sodacke mejrali. Če so iz Vogrske v krajino na lejom



Mura vej tüdi tak divdja biti. Najbole po velkom deži ali pa gda se na sprtolejt v avstrijski plaminaj snejg topi.

Gda nazaj v tiste čase gledamo, se nam dosta zanimivi pripovesti goropre. Tüdi od toga, kak sta se v Soboti brž rusoška sodačka pa politična komanda gor postavile. S tejm se znauva z nesrečno židovsko držino Berger srečamo. Kak so iz njine vile njilaši vö bejžali, si v njoj svoje mesto komanda varaša naredi. Gvüšno, ka je v

kraji reke Mure skur brez streljenoga golaubiša prišli, je ranč na Muri vse ovak bilau. Na pravon kraji, na Štajeri so Nemci bili, doj z brgauv so s štükami na rusoške sodake streljali, steri so prejk Mure pontonske mauste delali. Dosta ji je od toga mrtvi bilau, eške več ji je divdja Mura odnesla. Z vsejm, ka so na sebi meli, v



Tak je tau 12. augusta 1945 v Soboti vögledalo. Zvün rusoške pa domanje delegacije so eške pregnji iz francuske pa engliške sodačije prišli. Gnes se cejlomi tomi tali Sobote Trg zmage pravi. V šali njemi domanji lidge Plac gvinnanja pravijo. Na fotografiji zar za zvezdo Štivanov ram stodji. Te zidine na kejpi iz tisti časov eške gnesden v Soboti stodjijo.

Pa je ranč tak bilau. Eni so delali, drugi so skrb za tau meli, kak aj vsevküper vögleda. Vnaugi so nej vedli, ka

samo pokopali, že so njim tüdi velke kamle naprajli. (foto Zoltan Gerenčer)

Miki Roš



Aleksander Ružič

OGRÁDEC

Bus se je doj stavo in Gabor je za enimi par lidami, šteri so se glij tak z njegovi bregouv kak on doj v velki varaš prpelali, stoupo doj. Ščeo je praviti vala lejpa, ali je v tiston bus z dverami vküp počo in se je tak nej mogo šoföri zavaliti kak je meo sigdar navado, da njemi je štoj kaj dobroga napravo. Malo se je okouli zglečno, te se je pa napouto proti boutan. Stopaji so ga nesli mimo placa in v oči njemi je spadnilo lepo bétevdje paradajsa, šalate, prpla, óubrik ...

»Najprle si küpin kaput in bataše, da mo pa nazaj šou, si eno par bétev zemen,« si je po tjuma zgučo, in da so njemi po glavi začnili skakati kejni njegovoga zaraščenoga ográčeka, se je začno san na sebe čemeriti.

»Po cejlon ográci man samo travo. Krplive mi vö od plouta poganjajo. Malo pa do že po cejlon grünti. Oča mi je sigdar pravo: šterome krplive na grünti rastejo, je manjak. Mrkevco, petrožo, graj, prpeo, kronper ... vse v bouti küpüvlen, meni pa zaraščeni ográček notri na podoukna v künjó gleda. Kak da bi se nej mogo telko prigniti pa kak da več ne bi znao motike v rokaj držati,« je malonej začno že naglas gučati, da se je približavo placi. Na domanjon panaufi je

z busa doj skočo in se friško djao v stare cote. Kak da bi ga kaj gnalo je zleto v klet, vzeo lopato in začno kopati.

»Ogradeć mi je v trajnk vdaro, tak dugo san na njon nika nej meo,« si je mrnajvo, da so se njemi travnate vajže vö obračale. Da si je zmisló, ka je v bouti vse takše, kak bi si on tü pouvo, fal dobiti, je ščeo že s kopanjón henjati, ali si je seeno pravo:

»Šteroma krplive na grünti rastejo, je manjak.«

Do kmice je zemlo obračó pa travo vöpobejro, pa grablau. Da ga je že od trüjdavnosti začnilo vse boleti, si je zgučo:

»Za gnes je vö. Lejpivi gredi san si napravo. Kak inda. Samo san te cejli ográček meo posajeno. Ali de meni tou zadosta. Ka mo se meo s ken ta louditi, zatou ka me nači dugi čas ta zeme. Kak mi je friško den mino. Samo eden šör pa malo klobasí s krüjon san si te čas podjo, tak fejest san biu zaposleni.

Zadovolno se je vövtegno in se zgledno naokouli, te so se njemi pa oči stavile na plouti.

»Vütro se moren k njemi spraviti. Dverice de vendar trbelo nouve, pa nešterne late že tüdi doj kaplejo,« si je zgučavo, da si je začno v šparati küriti, ka bi si zafrigano župo za večerdjo sküjo.

Vgojčno njemi je sunce komaj oči odprlo. Da se je začno gor odpravlati,

ga je začnilo vse boleti. »A, malo de trbelo potrpeti pa se k sebi spravin.« Plout je biu proti večeri popravljeni. Gabor se je zadovolno ščeo napoutiti v ižo, da ga je s ceste nangučo ženski glas:

»Jaj, Gabor, ogradeć kopaš? Ešče si dober ... pri tej lejtaj. Jaz bi tüdi mejla



kaj v mojen posajeno, samo si nemren skopati. Že mi je vse vküp zaraso.«

Stoupila sta do plouta. »Na placi san küpo beítevdjé šalate, prpla, paradajsa in óubrik. Malo mo se s ten ta loudo. Če kaj zraste, mo vsemi rad, zato ka mo znao, ka je tou moje.«

»Práf maš, Gabor. Tou je lepou od tebe,« ga je z globokimi očmi poglednila zdaj Trejza.

Gabori je po hrbti zletejla vročina in je friško nazaj pravo:

»Če ščeš, ti jaz eno par gredic skopan. Ka boš si tüdi ti leko kaj posadila. Lani si ešče mejla ogradeć vred vzejto, pa bi bilou škoda, ka bi ga tazapistila.«

»Ka, Gabor, boš ogradeć nazaj meo? Nej ti je ešče

vse vküp zaraso,« se je zdaj s ceste začüjo moški glas.

»Ja, Števan, Gabor de si kaj nazaj pouvo. Domanje je najbolje zdravo. Meni eno par gredic tüdi obrne,« se je nazaj oglasila Trejza.

»A, jaz s ten več neman brige. Kelko nücan, si v

Napouto se je okoli kikkla in zagledno Števana, kak v Trejzinon ograci že drügo gredico obrača.

»A, Števan, ti kopaš?« »Rajnč san nej čüla, da je prišo,« se je Trejzi v glasi poznalo, ka njej je nerodno, da je Gabori nazaj pravila.

»Naj kopa, bar meni nede trbelo. Števan, ti samo kopaj. K meni tüdi leko prideš, če tak rad kopaš. Ka pa sebi si že skopo,« ga je posmelivo zdraždjo Gabor.

»Meni tou nej trbej. V bouti je vse kaj takšoga fal dobiti.«

»Tebi telko košta kak meni, ali va si pa müva s Trejzov vseeno kaj domanjoga prpouvala. Nej tak, Trejza? Tebi pa samo naj dale pod ouknami krplive rastejo. Dokeč je tvoja Juliška živejla,« je ešče zazdejno Gabor, da si je zmisló na mladost in na lepo Juliško, vrgo lopato na ramo in se napoto nazaj proti doumi. Ali je njemi nej dalo mejra, ka ne bi s ceste nazaj na glas pravo:

»Šterome pod ouknami krplive rastejo, je manjak.«

Če sta tou čüla Trejza in Števan, se ne vej, je pa Gabor včasi, kak je domou prišo, začno gredice not zasajati; in na večer si je zadovolno, ka ma znouva takši lejpi ográček, dugo klobas sküjo in si ešče dva šöra doj potočo.

Slika je ilustracija.

53. mednarodna likovna kolonija mladih v Monoštru

Druženje mladih ob likovnem ustvarjanju
bo od nedelje, **17. avgusta**, do petka, **22. avgusta 2025**
v Slovenskem kulturnem in informativnem centru v Monoštru.
V taboru skupaj ustvarjajo mladi iz Slovenije, Avstrije, Italije in Porabja.
Dopoldnevi (od 9.00 do 12.30) bodo namenjeni likovnemu ustvarjanju.

Potekali bosta delavnici:

Lončarstvo, oblikovanje gline (mentor: Štefan Zelko)

Likovna delavnica (mentorica: Tina Rajner)

Popoldnevi bodo namenjeni izletom, kopanju in ekskurzijam v bližnjo in širšo okolico.

Sklepna prireditev bo v petek, **22. avgusta 2025, ob 13.00.**

Organizator: Zveza Slovencev na Madžarskem



Zveza Slovencev na Madžarskem ter Slavistično društvo
Prekmurja, Prlekije in Porabja
razpisujeta nagradni literarni natečaj
za pripadnike slovenske narodne skupnosti na
Madžarskem
Porabske litere 2025.

Literarni natečaj je namenjen trem kategorijam
prijaviteljev:

- I. kategorija: učenci osnovnih šol,
- II. kategorija: srednješolci in študentje,
- III. kategorija: odrasli.

Vabimo vse zainteresirane, da se udeležijo natečaja in pošljejo pesmi, proza ali dramska besedila. Prispevki so tematsko neomejeni, prijavitelji so pri izbiri teme svobodni.

Za pesemska besedila velja, da prijavitelji pošljejo najmanj pet pesmi. Pri proznih besedilih bo žirija poleg klasičnih žanrov (črtica, kratka proza, novela, povest, roman) upoštevala tudi potopisno, reportažno in spominsko prozo, pri dramskih besedilih pa vse žanre.

Prispevki so lahko napisani v knjižni slovenščini ali v »domanjoj rejči« - porabščini.

O dobitnikih nagrad v vsaki kategoriji bo odločala tričlanska žirija, ki jo sestavljajo po dva predstavnika Slavističnega društva Prekmurja, Prlekije in Porabja ter predstavnik Zveze Slovencev na Madžarskem. Odločitev žirije je dokončna.

Nagrade znašajo:

- I. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- II. kategorija: prva nagrada 300 €, druga nagrada 200 €, tretja nagrada 100 €;
- III. kategorija: prva nagrada 500 €, druga nagrada 300 €, tretja nagrada 200 €.

V prvi kategoriji prejmejo nagrado v višini 200 € tudi mentorji nagrajenih učencev.

Prijavitelji naj svoje prispevke pošljejo v treh natisnjenih izvodih ali v elektronski obliki najpozneje do 30. septembra 2025 na naslov: Zveza Slovencev na Madžarskem, Gardonyijeva ulica 1, 9970 Monošter/Szentgotthárd oz. zvezaslovencev@gmail.com ali porabje@gmail.com s pripisom »Literarni natečaj Porabske litere«. Prispevki naj bodo opremljeni z imenom in priimkom ter naslovom prijavitelja. Prispevki osnovnošolcev naj vsebujejo še podatke o mentorju/ici. Tipkopisov ne vračamo, ampak bodo shranjeni v arhivu Zveze Slovencev na Madžarskem. Prijavitelji dovoljujejo objavo svojih prispevkov v časopisu Porabje in v Porabskem koledarju.



VABILO



DRUŠTVO ZA LEPŠO VAS IN OHRANJANJE TRADICIJE V
ŠTEVANOVCIH IN ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

VLJUDNO VABITA VAS IN VAŠO DRUŽINO
NA LITANIJE,

KI BODO 24. AVGUSTA 2025 OB 15. 30 URI
V KAPELICI V OTKOVCIH.

LITANIJE BOSTA VODILA ŽUPNIKA
TIBOR TÓTH IN DEJAN HORVAT,
SODELOVAL BO CERKVENI PEVSKI ZBOR ZSM
ŠTEVANOVCI

PO LITANIJAH VAS VABIMO NA SKROMNO POGOSTITEV, KI BO NA
DVORIŠČU ZA KAPELICO.



Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB